

*ИЛА КАЛЫК ЧОНЫШТО,
ИЛА КАЛЫК УШЫШТО...*

*Никандр Лекайн
(1907-1960)*

Н. Лекайн –
калык
писатель

КОПИЯ

СВИДЕТЕЛЬСТВО О РОЖДЕНИИ

РЧ № 645755

Гр. БРЕМЕЗОВ ИВАНДР СЕРГЕЕВИЧ родился 19/У-1907 г.

этого года тысяча девятьсот седьмого года, о чем в книге актов гражданского состояния о рождении за 1907 год была внесена соответствующая запись за № 10

Отец Бремезов Сергей Григорьевич

Родители

Мать Иванова Евдокия Ивановна

Место рождения ребенка дер. Кучко поман, Мар АССР

Место регистрации Инерского сельсовета Моржинского

Баз. бюро ЗАГС Иванова

М.П.

12 ноября 1946 г.

Илыш корныжо

Никандр Лекайн (Еремеев
Никандр Сергеевич) Марий
Эл Республик, Морко
районысо Кораксола ялеш
1907 ий 1 июньышто
кресаньык ешеш шочын.

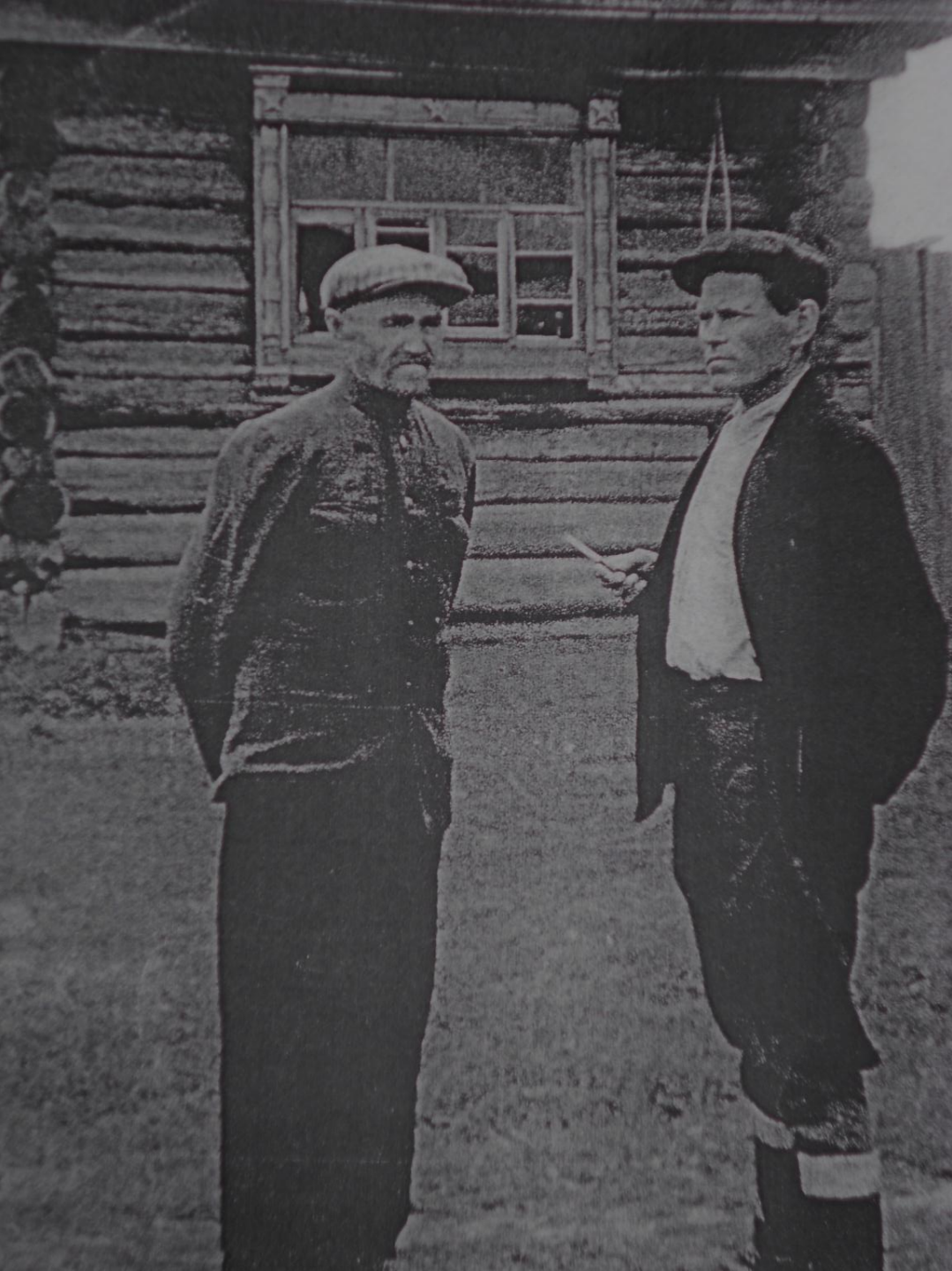
Тудын илышыже
событийлан поян да
сылнымут садвечыште кугу
лектышан, тӱ выргӧ лийын.

Витле кум ий илыме
курумыщтыжо пӱ рымашын
чыла кадыртышыжым
эрген, куанжат шуко лийын,
ойгыжат эрген каен огыл

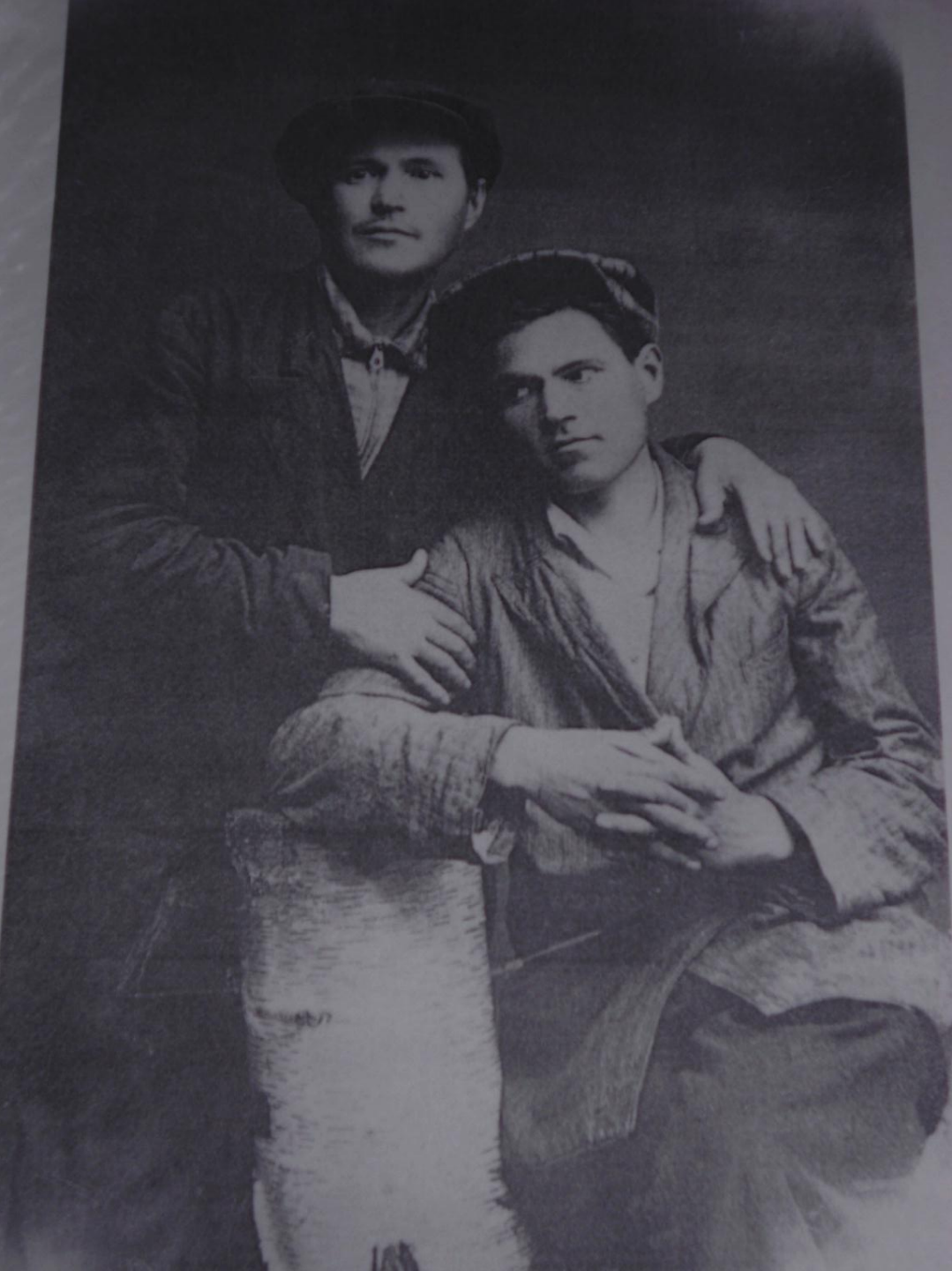

Никандр Лекайн ешыж дене

Н.Лекайн ачаж дене

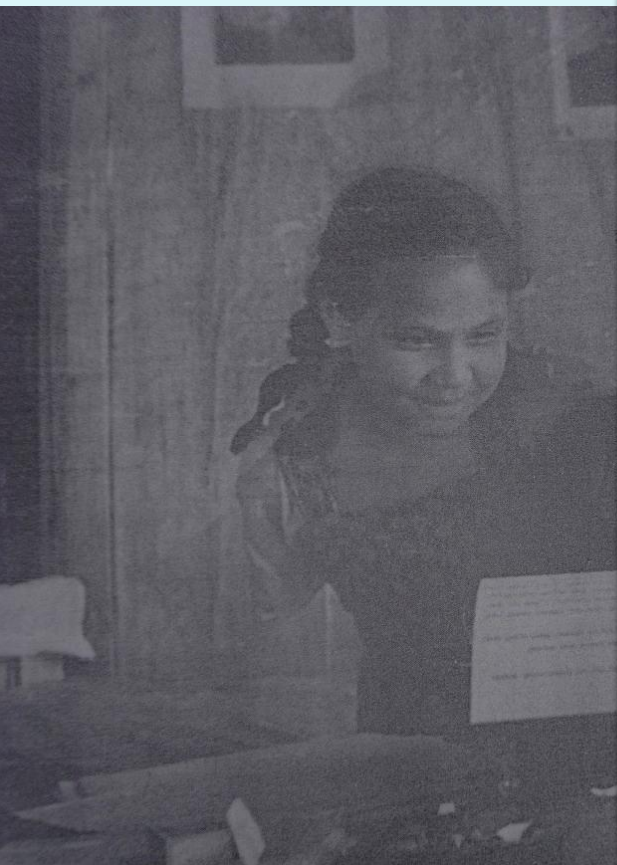

**Н.Лекайн
Йыван изаж
дене**

**Н. Лекайн ден
пелашыже
Мария
Васильевна**

Н. Лекайн ден Нина удыржо

Н. Лекайн
сар деч вара

Н.Лекайнын пытаргыш портшо.
1991

Корак Сола ялыште писательын
порт олмыжо

Кызытсе Лекайн урем

Н.ЛЕКАЙН

ЕШЕМ-ШАМЫР

САМ ВОТЕМ,

НЫСЫА ЭРГЫМ АРКАШЕМ,

КОВРА УДЫР НУНАГМ,

ВУЧЫКА ТУ МЫИ МИЕМ.

ТУНАМ ГЫР

ШАРУНАКЕ

СЫАНЫН СЫАНЫН ГЕАМ

ДУНАМ УТЫР

МУРЬНАЖЫМ

МУРААТЕНА ЖЕ ВЕРШ

МУЧЫВЕРЫН

КОВА САЙЫН!

ШУГЕ ШЫА-КЕГЫТЕШ

ШУММЕ ДА ГЫМ ШЕМ АСЫРАМ

ШУТЫА ШАЫН, ПОРТЫА МЕМ.

1942 ий.

Н.Лекайнын саргыч серышыже

Шочмо калък верчын, ший гай Какшан верчын,
Пеледалтше шкенжын олаж верчат,
Роман ден стих верчын бр онебойкьж дене
Еремеев-воин танк ꞑ мбак лꞑ я...
Чап тылат, гвардеец, Еремеев-воин,
Къре чот тушманым, къре ончыкшат!

М.Майн

**Писательын
паша
ыштыме
татше**

“КҮРТНЬӨ ВИЙ” РОМАНЫН ТҮН ГЕРОЙЖА ПРОТОТИПШЕ — В.Ф. КРАСНОВ

КРАСНОВ 1899 ийыште
рээр ялеш шочын. Самы-
годым смолокурлан пашам
Моткоч тале, физически ви-
еме лийын. Пүртүс тудлан
кап-кылым, писе ушым пу-

дан сар жапыште Краснов
ш мобилизоватлалтын. Тудо
ин 25-ше дивизийышкыже
и. Тунам петлюровец-влак
ко озаланеныт. Нуно калы-
рландареныт, логар гыч
ныт, тулеч моло осал паша-
тыдыныт. Краснов 350 бат-

же— чодыра корно. Тудо чодыраш-
те лачак петлюровец-влак шылын
иленыт. Краснов дене пырля ик
руш салтак Емельянов лийын. Ко-
гыныштымат чодыраште петлюро-
вец-влак пүтырен кученыт да кер-
тышт семын кыреныт.

1920 ий 31 декабрь. Чатлама
йүштө кече шоген. Петлюровец-
влак Краснов дечын Йошкар Ар-
мийын частыше нерген йодышташ
тўналыныт. А тудыжо нимат ойлен
огыл. Янлык гай шучко петлюро-
вец-влак самырык салтакым вуйжо
гыч кыраш тўналыныт, пўйым чы-
ла кырен луктыныт, логарым
кўрлаш тўченыт. Чыла ўмбал вург-
мым кудаш налын, чарайолын,
Емельянов дене когыныштым ваш
кылден, команда почеш полкын
штабышкыже нангаеныт. Емелья-
новшым тунарак кырен огытыл гы-
нат, тудыжо нелын ошкылын. Крас-
новлан чотак логалын, тудо
йолўмбалне пенгыдын шоген кер-
тын. Красновым 29 вере штык дене
шуреныт. Вара, ындыже колен ма-
нын, лум йөре лышташан рокым
изиш шуэныт да оргаж дене петы-
рен коденыт.

Уш пурымо гае лиймеке, Краснов
йолташыжын пидме кидшым ру-
даш тыршен. Толашымеке, тудыжо
рудалтын. А йолташыжын Красно-
выным рудаш йыжынже уке ул-
маш. Емельяновым нумалын каяш
шонен, но кид пидме, нўлталын кер-
тын огыл. Тыге Краснов шкетын ка-
яш тарвана. Куш кайышашым Ва-
сильей Федоровичь кален сары вий

лийын улмаш. Тудо, кө улат манын
йодмеке, шкем палдарен огыл,
лўдыкшө лийын. Краснов “мирный”
улам манын вашештен. Кидше ру-
далтын, а шкенжым почеш нангаен
огыл. Кален кален. Семыжыште Василь-
ей Федоровичь кален сары вий

нов 1922 ий 2 сентя
пўртылын.

Лекайн денат ту
кайнын чўчўжө
лийын. “Кугезе мла

шктымо поян Б
чўчўжө ул

ийышышт

кстен. А

Лекайн

ойлым

ымак “

де” ром

илиш

зеш во

ыже Ле

ин Йога

угу сар

Генна

оч поч

лейте

емын.

йыште

й 30

те кол

те лий

олий з

ышта,

го туне

да МА

лий С

, уло к

ий А

н шог

стенн

Парти

машке

кшын ак

“Красная зв

чы
шоны Корсетым чиктеныт, туп-ва-

“Красная зв

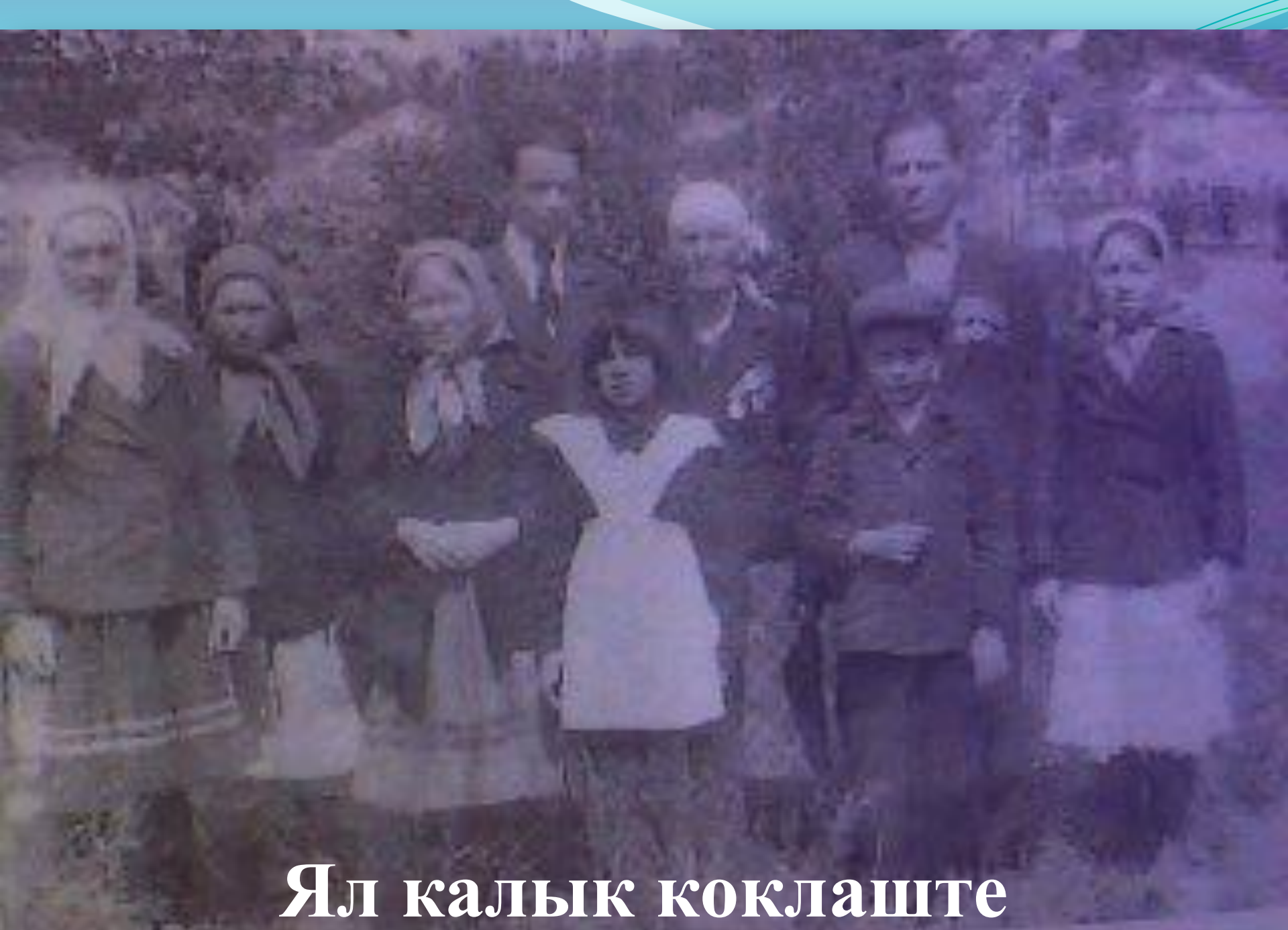
Шонымаш кугу, романжат кужу
лийшаш

**Н.Лекайн
руш писатель-
очеркист Ф.И.
Мамаев да
А. Асылбаев
дене пырля
1940 ий**

Ончыкылык роман дене палдарымаш

Ял калык коклаште

Н.Лекайн субботникыште

ДРУЖЕСКИЙ

**Иван
Осминын
весела
полекше**

"У ВИИ" 1926-1936

КОРНО ТОШКАЛТЫШ

1926

31 июльшто "Йошкар кече" зетын черетан номерже олмеңлышташан "У вий" журналым ду Тушан М.Шкетанын, С.Элне Н.Мухинын, П.Лановын, Э.Са вын возымышт савыкталтын.

1 декабрьште Марий пи ушемн (ассоциацийн) правле "У вий" журнал нерген йоркагашен. Редколлегийыш В.Му П.Карповым, С.Элнетым пурты

1927

Декабрьште журналын тыш гыч кокымшо, а 1927 икымше да пытаргыш номер тын. М.Шкетанын "Вакш агу машыжым, С.Чавайнын "Шолно" пьесыжым, С.Нольмарлык илыш" ойлымашыжым, почеламутым калыклан темл

1928

Чылаже кум номер лект С.Чавайнын "Мүкшотар" О.Шабдарын "Акырсамагше, М.Шкетанын "Чодыра ойлымашыже, Д.Фурманев" повестьше, М.Горьк романже (ужаш) савыкта

1929

Лудшо деке С.Чавай тир-влак" повестьше, "Удырамаш корно" (тўналгыш ужаш), Д.С. Шигаколов "Н.Декай Шигаколов" очеркше "жер" киносўретым ыш

"ПИАЛАН ИЛЫШ" 1938-1941

КОРНО ТОШКАЛТЫШ

1938

9 майыште Маргизыште лийше писатель погынымаш альманахым лукташ тўналме нерген йодышыме кагашен.

Ноябрьште икымше номеран альманах лектын. Тушан И.Музуровым ончылмутшо, С.Николаевым "18-ше ий" драмыже, Д.Орайым "Стахановецын шўмжў" да И.Таныгинын "Лебедева Елена Петровна" очеркышт, М.Казаковым, В.Рожкиным, М.Майнын да молынат почеламутышт, "Иван ден кум шўжарже" йомак, икмыняр калык муро лектыныт.

1939

Тиде ийысе кум номереш савыкталтыныт: Н.Лекайнын "Кўртнў вий" романже (тўналгыш), М.Шкетанын "Лукаш", Д.Орайым "Родина верч", Мичурин Азмекейын обороно темылан ойлымашышт, М.Казаковым "Марий АССР" поэмыже, Ш.Булатын, К.Хетагуровым, Т.Шевченкон почеламутышт, Г.Ефрушын "Д.Ф.Орайым творчествоже" статьяже.

1940

Н.Лекайнын "Кўртнў вий" романже (умбакыже), "Пытаргыш тынеш пуртымаш" ойлымашыже, Мичурин Азмекейын "Коммунист Миклай" повестьше да икмыняр ойлымашыже, М.Шкетанын "Патай Сопром", Г.Ефрушын "Шовашыже ден комдышыжо" ойлымашышт, А.Бикын, В.Маяковскийын, А.Церетелин почеламутышт савыкталтыныт. Чылаже кок номер лектын.

1941

Тиде ийын кок номерым ямдылыме. Лудшо ег дек нуно Н.Лекайнын "Кўртнў вий" романжым (мучаш) С.Николаевым "Лейтенант Огнев" драмы да моло произведений-влакы иениныт.

Корно тошкалтыш

Первый съезд Марийских писателей
29-31 августа 1958г.

**Марий
писатель
организаций
деч РСФСР
писатель-
влакын
Икымше
учредительный
съездыште
делегат-влак
Москва.
1958 г.**

**Н.Лекайн – президиумышто, Москваште
писатель-влакын 3 погынышт годым**

**Марий писатель – влак (шола гыч пурлашке):
Г. Матюковский, Н.Лекайн, М.Майн, В. Столяров, Н.
Казаков, С.Вишневский и А.Ток. июль 1958 год**

Марий писатель-влакын сар жапысе погынымашыштан – 65 ий

Тиде вашлиймашке фронтовик-влакымат ꞑ жыныт. Но толын кертаныт
нылытын веле: Н.Лекайн, С.Вишневский, Макс Майн да Д.Орай.
Писатель ушем член кокла гыч визытын (Г.Ефруш, А.Айзенворт,
Ш.Булат, В.Элмар, П.Першут), ятыр самырык автор (Т.Азманов,
О.Искандаров, С.Осмин, А.Мурзай, М.Очетов, С.Фирсов, молат) тиде
жаплан эл верч илышыштым пуэныт улмаш.

**Канышыште.
Н.Лекайн, М.
Калашни-ков**

Никандр Лекайнлан стелле

Калык писательлан сортам чуктымаш

Этэчмо-кушмо ариши гап-адам!
Муртиьо тусап да порсып йолван
Саламем нал мый дечем!

МАССР калык писатель
Никандр Сергеевич
Лекайн (Еремеев)
01.06.1907-15.02.1960

М. Ермеев

Ачам да пелашым шарныме тат

**М.В.Еремеева (Лекайн) пелашыжын
портретше ончылно**

**Писательын савыктен лукмо
произведенийышт**

Лекайнын произведенийышт- влак:

- Шөртнӧ падыраш: повесть [Золотая крошка]. Йошкар-Ола, 1951.
- Кугезе мланде: роман. Кн. 1. [Земля предков]. Йошкар-Ола, 1955.
- Ӗрыктарыше лыве : ойлымаш-влак. [Удивительная бабочка : рассказы]. Йошкар-Ола, 1958.
- Мӱндыр уна : очерк-влак [Дальняя гостя : очерки]. Йошкар-Ола, 1959.
- Кугезе мланде: роман. Кн. 2. [Земля предков].1960.
- Кугу сарын тулыштыжо: роман [В огне великой войны]. 1961.
- Мондалтдыме ӱмыр : ойлымаш-влак [Незабываемый век : рассказы]. Йошкар-Ола, 1963.
- Эньжвондо коклаште : ойлымаш-влак. [В малинике : рассказы]. Йошкар-Ола, 1964.
- Вараксим-влак: ойлымаш-влак. [Ласточки : рассказы]. Йошкар-Ола, 1966.
- Кӱртнӧ вий : роман [Железная воля], Йошкар-Ола, 1971
- Кӱсле: легенда // Ончыко. 1977.
- Возымыжо кум том дене лукталтеш [Собрание сочинений в 3 т]. Йошкар-Ола, 1987-1988.
- Кандаш вате: повесть // Ончыко. 1996.

Писательын заслугыжо

Никандр Лекайн Кугу Отечественный сар жапыште «За отвагу» медаль дене кок гана наградитлалтын.

Сылнымут пашаште тыршымыжлан «За трудовую доблесть» медаль дене палемдалтын.

1957 ийыште Марий Эл Республикын калык писатель почётный лӱмым эн первый пуымо.

Марий АССР Верховный Совет Президиум, тудын кугу пашажым кӱкшын аклен, ятыр гана Почётный грамота дене наградитлен.

Н.С.Лекайн Москваште СССР писатель-влакын Кокымшо да Кумшо съездыштышт участвоватлен, РСФСР писатель-влакын Первый съездыштыже лийын.

Писательын возымыжо моло йылме денат савыкталтын, тудым руш, татар, чуваш, удмурт, коми-влак шочмо йылмышт дене лудыт. Н.Лекайнын уста писатель лӱмжо Венгрийыште да Финляндийыште кумдан шарлен.

Кучылтмо литератур:

Писатели Марий Эл: библиографический справочник/ сост. А.

Васинкин, В. Абукаев и др.- Йошкар-Ола: Мар. кн. изд., 2008.

Коряков К.Т. Нигунам огыт мондалт. – Йошкар-Ола: Мар. Кн. изд., 1986.

Никандр Лекайн. Собрание сочинений в трех томах. Том 1:

Йошкар-Ола: Мар. кн. изд., 1986.

Исенеков В. «Лумло писатель» // Ончыко.- №3.- 1977.

ОНЧЫМЫЛАНДА ТАУ

Презентацийым ямдыленыт

Кучко-Памаш ялысе книгагудын

пашаенже-влак:

Кириллова Т.А. – книгагудо

вуйлатыше;

Кудряшова И.Н. –библиотекарь.